

KIERTOTALOUDESTA KASVUA SUOMEN TEKSTIILIALALLE

Tekstiiliteollisuus on merkittävä, mutta ongelmallinen teollisuudenala, jonka kiertotaloudelle Suomella on paljon annettavaa.

Tekstiilien tuotanto kuluttaa erittäin paljon resursseja. Tekstiiliteollisuus vastaa 10 %:sta teollisuuden globaaleista hiilidioksidipäästöistä ja tuottaa 35 % maailman mikromuoveista. Puuvilla vaatii suuria määriä viljelypinta-alaa ja vettä, joita voitaisiin käyttää elintarviketuotantoon. Lisäksi suuri osa tekstiilialan tuotannosta tapahtuu alhaisen kustannustason maissa, ja ihmisoikeusloukkaukset, vastuuttomat palkkakäytännöt ja epäinhimilliset työolot ovat yleisiä ongelmia.

Tilannetta pahentavat kestäättömät kulutustavat. Alan hallitseva liiketoimintamalli on ”pikamuoti”, jossa korostetaan erittäin edullisten tuotteiden nopeaa vaihtuvuutta. Muotialan suurimmat toimijat ovat rakentaneet liiketoimintansa tämän liiketoimintamallin ympärille. Asiakkaat ovat hyötynyt tästä saamalla vaatteita edullisesti, mikä on johtanut kulutuksen ja tekstiilijättemäärien nopeaan kasvuun.

Toisin kuin esimerkiksi paperin, tekstiilien kierrätysaste on hyvin alhainen.

Maailmanlaajuisesti tekstiilimateriaaleista 73 % päätty käytön jälkeen joko kaatopaikalle tai poltetaan. 14 % häviää jätteenä jo toimitusketjussa. Kierrätykseen päätävän 12% jalostusarvo on tyypillisesti alhainen, päättyen loppukäyttöön esimerkiksi eristysmateriaaleina tai patjatuotteissa. Vain 1% tekstiilimateriaaleista kierrätetään arvonsa säilyttäen uusien tuotteiden raaka-aineeksi.

Suomen tekstiili- ja muotialalla on tapahtunut huomattavia rakennemuutoksia viimeisen sadan vuoden aikana. Sotien jälkeisessä Suomessa suurin osa käytetyistä vaatteista tuotettiin kotimaassa ja ala kasvoi nopeasti. 1980-luvulta lähtien globalisaatio on siirtänyt tuotannon edullisten työvoimakustannusten maihin. 2000-luvulla ala on alkanut jälleen kasvaa, mutta rakennemuutos on ollut hitaampi kuin esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa. **Kiertotalouden mukaisella tekstiilialalla on Suomessa huomattava kasvupotentiaali, jos yritykset pystyvät hyödyntämään digitalisaatiota ja kierrätysmateriaaleihin sekä uusiin liiketoimintamalleihin liittyviä innovaatioita. Kaikissa näissä suomalainen osaaminen on vahvaa.**

Tarvittavat toimenpiteet

Kuluttaminen

Kulutustottumusten on muututtava. Vaatteiden hintojen on noustava siten, että se pakottaa vähentämään ostamista ja nostaa halukkuutta uudelleenkäyttää ja korjata jo olemassaolevia tekstiilejä. Korjaamisen arvonlisäveron poistaminen tai laskeminen on ilmeinen keino parantaa korjaamisen houkuttelevuutta ja pidentää tuotteen käyttöikä uuden tuotteen ostamiseen verrattuna. Tekstiilialan ja kierrätettyjen materiaalien standardeja ja ympäristömerkkejä tulee kehittää ja edistää, jotta kierrätyskäytännöt ovat selkeitä ja asiakkaiden päätöksenteko helpottuu. Sertifikaattien tulee myös hintansa puolesta olla kaiken kokoisten yritysten käytettävissä.

Materiaali-innovaatiot

Suomi on maailman ehdotonta kärkeä uusien tekstiilimateriaalien kehityksessä. Aalto-yliopistossa kehitetty Ioncell® -menetelmä mahdollistaa jopa sanomalehden käyttämisen tekstiilikuidun raaka-aineena ilman haitallisten kemikaalien käyttöä. Jo kaupalliset Infinited Fiber Company ja Spinnova hyödyntävät osin samoja teknologioita. On varmistettava, että myös suomalaiset tekstiilialan toimijat pääsevät hyötymään näistä innovaatioista. Tämä edellyttää niin kattavaa alan koulutusta kuin sen varmistamista, että Suomesta löytyy koko tekstiilituotannon ketju kuidusta langan ja kankaan valmistukseen.

Liiketoimintamallit

Kiertotalouteen siirtyminen edellyttää muutoksia liiketoimintamalleissa. Tähän on monta tietä: yritykset voivat ottaa käyttöön kierrätettyjä materiaaleja tai myydä omasta prosessista peräisin olevaa materiaalia. Tuottajavastuun laajentaminen koskemaan tekstiilien ja vaatteiden tuotantoa ja maahantuontia edesauttaa tekstiilijättemäärän pienentämistä, kun parempi laatu ja pidempi käyttöikä tarkoittaa kustannussäästöjä yritykselle. Tuottajavastuu myös edesauttaa yrityksiä näkemään tekstiilijätteen osana liiketoimintaansa ja sisällyttämään esimerkiksi second-hand liiketoiminnan osaksi omaa yritystoimintaansa. Jakamistalouden hyödyntäminen on tekstiilialalla vasta alussa. Kestävämpiin tuotteisiin keskittyvät liiketoimintamallit voivat myös edesauttaa kiertotalouteen siirtymistä.

Tiedon jakaminen

Kiertotalous vaatii usein uuden tyyppistä tietojen jakamista materiaalin tuottajien ja tarvitsijoiden kesken. Esimerkiksi materiaalitietokannat voivat helpottaa teollisuuden välistä tietojenvaihtoa jäännösmateriaaleista - yritykset voivat löytää uutta tietoa kierrätetyn materiaalin laadusta ja määrästä, jonka ne voivat hankkia.

Infrastruktuuri

Uusien ekosysteemien muodostumista ja tietojen jakamista voi helpottaa investoimalla kiertotalousekosysteemejä tukevaan infrastruktuuriin.

Materiaalin tunnistus ja jäljitys

Tuotteiden materiaalin luotettava tunnistus on keskeistä tehokkaassa kierrätyksessä. Materiaalijalanjäljen selvittäminen edellyttää nykyistä parempia digitaalisia tiedonkeruu- ja hallintajärjestelmiä sekä materiaalipasseja, joita yritykset on saatava käyttämään. Tarvitaan standardeja joissa kuvataan mitä tietoa raaka-aineisiin, materiaaleihin, valmistusprosesseihin, ympäristövaikutuksiin sekä yhteiskunnalliseen vastuuseen liittyen yritysten täytyy pystyä kertomaan.

Liiketoiminnan kehittäminen

Kiertotalouden mukainen tekstiiliala on vielä marginaalista. On houkuteltava mukaan lisää toimijoita, esimerkiksi julkisten hankintojen ja niissä käytettävien kiertotalouskriteerien kautta. Mittakaavan kasvu tehostaa alan toimintaa ja parantaa kilpailukykyä. Yritysten, tutkimuslaitosten ja muiden toimijoiden täytyy yhdessä vahvistaa Suomen brändiä kestävästä tekstiiliteollisuudesta mallimaana.